FLEXI novela ZP – Práce dětí

Na obzoru je další novela Zákoníku práce obsahující podstatné změny, jež původně měly nabýt účinnosti 1.ledna 2025 (*poznámka: novela nakonec vstoupí v účinnost od 1.6.2025*). Návrhy jsou součástí Sněmovního tisku: 775. V jednotlivých článcích se postupně dotýkáme těch nejzásadnějších změn, které vám nesmí uniknout.

Práce dětí

Práce fyzických osob ve věku do 15 let nebo **starších 15 let do skončení povinné školní docházky** (tzv. práce dětí) je zakázána [§ 121 až 124 Zákona o zaměstnanosti]. **Děti** (což jsou dvě výše uvedené kategorie) mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost, a to za předpokladu, že tato činnost je přiměřená jejich věku, není pro ně nebezpečná, nebrání jejich vzdělávání nebo docházce do školy a účasti na výukových programech. Vždy se však musí jednat pouze o činnost nepoškozující jejich zdravotní, tělesný, duševní, morální nebo společenský rozvoj. Dítě může tuto činnost vykonávat jen na základě jednotlivého povolení vydaného pro určité dítě a určitou činnost. O povolení rozhoduje úřad práce na základě písemné žádosti podané zákonným zástupcem dítěte nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, do jejíž péče bylo dítě svěřeno rozhodnutím soudu.

Po nabytí účinnosti novely dojde k posunutí hranice zaměstnání dětí a bude je možné zaměstnat od dosažení věku 14.let.

Navrhuje se, aby **mladistvým od 14 let** byl umožněn výkon závislé práce v období **hlavních prázdnin** (nový odstavec 2 v § 34 občanského zákoníku), přičemž se bude jednat pouze o výkon lehkých prací, jež jsou zařazené do kategorie první podle zákona o ochraně veřejného zdraví, a práce, jejichž součástí není činnost omezující zdravotní způsobilost, která je stanovena zákonem o specifických zdravotních službách, v návaznosti na vyhlášku o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče. Tímto nově dojde i k umožnění výkonu lehkých prací o **hlavních prázdninách** 15, 16 a 17letým nezletilým **bez ukončené povinné školní docházky**. Pojmem hlavní prázdniny jsou myšleny letní prázdniny (červenec a srpen).

Novým § 244a zákoníku práce se navazuje na výše uvedený § 34 odst. 2 občanského zákoníku. Podle § 244a zákoníku práce mladistvý zaměstnanec, který nedosáhl věku 15 let, avšak dovršil věk 14 let (a to bez ohledu na to, zda ukončil, či neukončil povinnou školní docházku), a dále mladistvý zaměstnanec starší 15 let, který neukončil povinnou školní docházku, budou moci v období hlavních prázdnin konat lehké práce, a to za podmínky, že tyto práce nebudou škodit jejich zdraví, vzdělávání a morálnímu rozvoji, jak vyplývá z čl. 7 Evropské sociální charty. Zároveň budou i pro tyto zaměstnance platit další ustanovení týkající se pracovních podmínek

mladistvých zaměstnanců (zákaz práce přesčas a zákaz práce v noci, lékařské prohlídky apod.) a práce zakázané mladistvým stanovené vyhláškou č. 180/2015 Sb. (vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích).

Lehké práce, jsou práce zařazené do kategorie první podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a práce, jejichž součástí není činnost omezující zdravotní způsobilost, která je stanovena zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na vyhlášku č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů, tedy nejsou součástí práce tzv. profesní rizika.

Konkrétně jsou lehkými pracemi myšleny takové práce, při nichž podle současného poznání není znám pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví. Mezi tyto lehké práce lze zařadit např. práci táborových vedoucí a animátorů, práci pomocných sil v pohostinství (výpomoc v kuchyni), obsluha v pohostinství (např. v občerstvení, avšak nikoliv tam kde dochází k prodeji alkoholických nápojů), práce ručního mytí vozidel, pomocné práce v administrativě (např. vyřizování korespondencí, plánování schůzek), práce v doručovatelství (doručování listovních zásilek a lehkých balíčků), obsluha kina a prodej vstupenek, správa sociálních médií a webů, překladatelství, soukromé doučování, uklízecí a pomocné práce v domácnostech, provádění průzkumů, grafika a výtvarnictví v multimédiích aj.

Naopak příkladem prací, jež mladiství v tomto věku a bez ukončené povinné školní docházky nesmí provádět, jsou práce typu např. obráběči, slévači, modeláři, dřevoobráběči, noční hlídači, zedníci, dlaždiči, skláři, brusiči skla, pracovníci recyklace odpadů, třídiči odpadů, ošetřovatelé, kováři, lesníci, obsluha strojů na výrobu a zpracování výrobků z pryže, potápěči, švadleny, šičky a vyšívači, páječi, lakýrnici aj. Uvedená zaměstnání bývají zařazena v kategorii druhé, (druhé rizikové), třetí, nebo čtvrté, jak vyplynulo z analýzy dat z hygienického registru, jímž je informační systém kategorizace prací.

Omezení výkonu práce u dětí § 79a

- U mladistvého zaměstnance staršího 14 let a zároveň mladšího než 15 let nebo u mladistvého zaměstnance, který neukončil povinnou školní docházku, nesmí délka směny v jednotlivých dnech překročit 7 hodin a délka týdenní pracovní doby nesmí překročit 35 hodin týdně.

- U mladistvého zaměstnance, jenž dosáhl věku 15let a zároveň má ukončenou povinnou školní docházku nesmí délka směny v jednotlivých dnech překročit 8 hodin a délka týdenní pracovní doby nesmí překročit 40 hodin týdně.

Pozor: Délka týdenní pracovní doby pro obě výše uvedené skupiny dětí se posuzuje **souhrnně** ve více základních pracovněprávních vztazích, sjednaných s mladistvým zaměstnancem!

Nepřetržitý denní odpočinek § 90

- U mladistvého zaměstnance staršího 14 let a zároveň mladšího než 15 let nebo u mladistvého zaměstnance, který neukončil povinnou školní docházku, musí být dodržen nepřetržitý denní odpočinek po dobu alespoň 14 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích.

- U mladistvého zaměstnance, jenž dosáhl věku 15let a zároveň má ukončenou povinnou školní docházku v trvání alespoň 12 hodin během 24 hodin po sobě jdoucích

  Připomeňme, že zkrácení výše uvedených nepřetržitých odpočinků u obou skupin zaměstnanců **nepřichází v úvahu**.

Nepřetržitý týdenní odpočinek § 92

Zaměstnavatel je povinen v rámci týdne mladistvému zaměstnanci poskytnout nepřetržitý odpočinek v týdnu v trvání alespoň 48 hodin. To se týká obou výše uvedených kategorií.

Opět platí, že zkrácení výše uvedeného nepřetržitého týdenního odpočinku nepřichází v úvahu!

Dodržování pravidel

Skutečnost, že ochraně dětí je věnována maximální pozornost, se promítá i do zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, který umožňuje potrestat zákonného zástupce dítěte, který umožní činnost dítěte bez povolení nebo podmínky povolení poruší, pokutou za přestupek až do výše 100 000 Kč (§ 22 zákona) a zaměstnavateli může být za stejné jednání uložena pokuta až do výše 2 mil. Kč (§ 34 zákona).

Poznámka: některé texty byly převzaty z důvodové zprávy návrhu zákona.

Tomáš Smutný